

Helsingin kaupunki

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Työ- ja elinkeinojaosto

Helsingin kaupungin asiantuntijalausunto: HE 99/2025 vp hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt Helsingin kaupungin asiantuntijaa kuultavaksi sekä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 vp).

Helsinki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Asia on erittäin tärkeä sekä kotoutumisen onnistumisen että paikallisen talouden näkökulmasta. Helsingissä asuu 25 prosenttia Suomen kaikista vieraskielisistä, ja onnistunut kotoutuminen on Helsingissä edellytys kestäväälle yhteiskunnalle, kasvulle ja taloudelle.

Helsingin työikäinen väestö ja työllisten määrä on kasvanut tällä vuosituhatella maahanmuuton ansiosta. Suurin osa muuttajista on parhaassa työ- ja koulutusiässä. Kotoutuminen ja siinä onnistuminen on keskeinen asia, koska väestönkasvu perustuu myös jatkossa siihen. Maahanmuutto keskittyy suurimpiin kaupunkeihin ja pääkaupunkiseutu kantaa asiassa suurta vastuuta. On myös valtion etu, että palvelut ovat turvattu pääkaupunkiseudulla.

32.50 Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen sekä määrärahojen muutosten vaikutukset

Hallituksen esityksen mukaan kotoutumistoimien keskeinen tarkoitus on varmistaa kotoutujien mahdollisimman nopea siirtyminen suomalaisille työmarkkinoille riittävin valmiuksin. Helsinki pitää huolestuttavana, että momentille kokonaisuutena esitettävä määräraha vähenee ja siten kotoutujien mahdollisuudet siirtyä työmarkkinoille vaarantuvat. Kotoutumispalveluilla ja niiden riittävällä rahoituksella varmistetaan riittävät työmarkkinavalmiudet ja kielitaito, jotka ovat välttämättömiä suomalaisilla työmarkkinoilla toimittaessa. Kotoutujat pyrkivät ensimmäistä kertaa suomalaisille työmarkkinoille.

Suomen kotoutumispolitiikka on todettu eurooppalaisesti vertaillen onnistuneeksi ja kotoutumispolitiikka on onnistunut paremmin kuin EU:ssa keskimäärin. Kun kotoutumistoimet onnistuvat, se tukee koulutusta ja työllisyyttä sekä vahvistaa luottamusta yhteiskuntaan (Mipex 2025, <https://www.mipex.eu/finland>).

Oikein kohdennetut kotoutumista tukevat toimet voivat merkittävästi nopeuttaa työllistymistä, vahvistaa työmarkkinakiinnittymistä ja parantaa työpaikkojen laatua. Erityisen tehokkaita ovat kotoutumisohjelmat, jotka yhdistävät kielikoulutusta, kulttuuritietoutta ja työvoimapalveluja. Myös pelkkä kielikoulutus parantaa tutkitusti maahanmuuttajien

mahdollisuuksia työllistyä nopeammin ja pysyvämmiin. Aktiivisen työvoimapolitiikan keinot – kuten työkokeilut, palkkatuet ja koulutus ovat keskeisiä välineitä tukea erityisesti maahanmuuttajien ensimmäisiä askeleita työmarkkinoille (Kiviholma ja Karhunen 2025, [*Labor Policies and Immigrant Employment*](#), Journal of Economic Surveys, 39:4, 1–19).

Helsinki ei ole toistaiseksi vähentänyt kotoutumispalveluitaan määrärahavähennysten vuoksi. Hallitus on jo aiemmin laskenut kotoutumisen laskennallisia korvauksia sekä tehnyt määrärahaleikkauksia. Vuosittaiset määrärahavähennykset vaikeuttavat pitkäjänteistä kehittämistä ja palveluiden järjestämistä. Vuosi 2025 on poikkeuksellinen kunnille ja vuosittaiset muutokset vaikeuttavat muutosten täsmällistä arvioimista.

Helsingin kaupunki toteaa, että kaavailtu leikkaus kohdentuu juuri niihin kaupunkeihin, jotka kantavat suurimman vastuun kotoutumisesta. Ehdotuksilla on Helsingin näkemyksen mukaan seuraavia vaikutuksia:

- vähentää palveluiden saatavuutta
- heikentää edellytyksiä kestäväälle taloudelle
- pidentää kotoutumiskoulutuksen jonoja
- vaikeuttaa erityisesti tilapäistä suojelua saaneiden ukrainalaisten kotoutumista
- vaikeuttaa uusiin palvelutarpeisiin vastaamista
- voi lisätä toimeentulotukiriippuvuutta
- kotoutumispalveluiden ja niiden rahoituksen vaiheittainen alasajo voi johtaa maahanmuuttajien rakenteellisen työttömyyteen.

Vaikutukset Helsingin saamiin laskennallisiin korvauksiin

Kuntien saamien laskennallisten korvausten korvausaikaa, korvaustasoa sekä myös määrärahaa on jo vähennetty. Tilanne on kestämaton, kun Helsingin tulee samalla vastata sekä työvoimapalveluiden että kotoutumispalveluiden järjestämisestä. Laskennalliset korvaukset eivät myöskään ole riittäviä kattamaan työllisyyspalveluiden todellisia kustannuksia, vaan kattavat arviolta vain 70 prosenttia kustannuksista.

Vaarana on, että laskennallisten korvausten taso jää pysyvästi alhaiseksi, kun se tulevana vuosina on sidottu perustoimeentulotuen korvauksista kertyviin säästöihin. Helsingissä laskennallisten korvausten ennakoitu tulo on arviolta noin 13 miljoonaa euroa vuonna 2025. Helsinki saa vuonna 2025 noin 7 miljoonaa euroa vähemmän rahoitusta, kun otetaan huomioon toimeentulotuen poisto kohderyhmältä.

Helsingin mielestä on tärkeää, että jatkossa laskennallisia korvauksia ja niiden yksikköhintaa on tarkasteltu vastaamaan palveluiden järjestämisestä syntyviä todellisia kustannuksia eikä määrärahaleikkauksia keskeisiin kotoutumispalveluihin enää tehdä.

1.1.2025 toteutetun kotoutumisen edistämisen palvelujen siirron tilannekatsaus

Vuoden 2025 alusta kunnat vastaavat julkisten työvoimapalvelujen sekä kotoutumislain palveluiden järjestämisestä. Helsingissä vastuu on pääosin työllisyyspalveluilla. Helsingin työllisyyspalvelut palvelee yhteensä noin 7000 kotoutuja-asiakasta, jotka ovat työikäisiä

työnhakijoita tai työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä. Palveluita ovat muun muassa henkilöasiakaspalvelu, kotoutumiskoulutus, ostopalvelut, asiantuntija-arvioinnit sekä monikielinen yhteiskuntaorientaatio.

Työnhakijoina olevien kotoutujien henkilöasiakaspalvelu on toteutunut hyvin. Palveluprosessi sujuu ja pääsy kotoutumiskoulutukseen tai muihin palveluihin tapahtuu nopeasti. Noin 60 prosenttia kotoutuja-asiakkaista on kotoutumista edistävässä palveluissa ja 40 prosenttia työttömiä työnhakijoita. Kotoutuja-asiakkaiden aktivointiaste vaihtelee noin 60–80 prosentin välillä riippuen palvelun saatavuudesta ja asiakasvolyyymeistä sekä niiden vaiheesta asiakkuudessa (alkuvaihe, kotokoulutuksen jälkeinen).

Työvoiman ulkopuolisten kotoutujien uudessa palvelussa asioi lasten kotihoidon tukea saavia, kansainvälistä suojelua saavia sekä yli 2kk toimeentulotukea saavia työikäisiä henkilöitä. Palvelu on käynnistynyt hyvin, ja asiakkaita on ollut tammi-elokuun aikana noin 300. Palveluiden piiriin on löytänyt huomattava määrä kotona lasta hoitavia vanhempia. On olennaista, että Helsinki saa jatkossakin lain nojalla tiedot kyseisistä henkilöistä tiedonsaantioikeuksilla.

Helsingin työllisyyspalvelujen tavoitteena on kotoutumista edistävien palvelujen kehittäminen tulevaisuudessa yhdenmukaisemmiksi, yksilöllisiä tarpeita paremmin tunnistavaksi sekä työmarkkinoiden tarpeita vastaaviksi. Tavoitetta tukee kotoutumisen ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistus, jossa rahoitus kootaan yhteen kanavaan.

Työperusteisen maahanmuuton edistämisen määrärahat luvussa 32.01

Helsinki pitää tärkeänä, että työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi varataan riittävä rahoitus. Ilman maahanmuuttoa Helsingin väestöllinen huoltosuhde heikkenisi selvästi. Helsingin mielestä valtion toimet asiassa ovat oikeansuuntaisia ja pääosin kannatettavia.

EU- ja ETA-alueella on ollut viimeisten vuosien aikana osaajapulaa esim. IT- ja teknologia-alan osaajista. Monet Euroopan maat ovat kilpailleet samoista osaajista Suomen kanssa, eikä osaajapula suomalaisille työnantajille näillä sektoreilla ole ratkennut.

Kun Suomen taloudessa tapahtuu käänne, on oletettavaa, että yritykset löytävät nyt Suomessa työnhakijoina olevista osaajista uutta työvoimaa. Samalla tulisi varautua siihen, että suomalaisilla yrityksillä olisi mahdollisuus rekrytoida huippuosajia yrityksen kasvun ja kansainvälistymisen tueksi nopeasti ja vaivattomasti myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta. Suomalaisessa startup -yhteisössä joka viides startup-työntekijä on ulkomaalaistaustainen ja määrän voidaan olettaa kasvavan.

On kannatettavaa, että Suomesta tulee kilpailukykyisempi lyhentyneiden oleskeluvan käsittelyaikojen takia, mikä nopeuttaa siirtymistä työelämään. Samalla on kaksijakoista, että muu maahanmuuttoon liittyvä sääntely lisääntyy. On myönteistä, että yrityksillä on entistä nopeampi pääsy kriittiseen osaamiseen. T&K-rahoituksen nosto vauhdittaa yritysten kasvua ja kansainvälistä kilpailukykyä. On myös hyvä, että Business Finlandin roolia vahvistetaan.

Lisätietoja: Maahanmuuttojohtaja Glenn Gassen, glenn.gassen@hel.fi, p. 040-588 4407